

ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΤΟΠΟΥΣ

φωτό: Niall Benvie (gsrb-images.com)

Τα αιολικά πάρκα μπορούν να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις εξαιτίας του χώρου που καταλαμβάνουν και της πιθανότητας πρόσκρουσης των πτηνών.

Προστασία της φύσης και αιολική ενέργεια

Πώς σχετίζονται οι Οδηγίες για τα Πτηνά και τους Οικότοπους με την αιολική ενέργεια;

Η κλιματική αλλαγή είναι η μεγαλύτερη μακροπρόθεσμη απειλή για τη βιοποικιλότητα και απειλεί σοβαρά τις ζωές και τους πόρους εκατομμυρίων ανθρώπων. Χωρίς ριζική δράση για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, υπάρχει κίνδυνος να αφανιστεί οριστικά τουλάχιστον το ένα τρίτο των ειδών που ζουν στην ξηρά. Αυτό σε συνδυασμό με την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, τις αυξημένες κακοκαιρίες και τις σοβαρές ξηρασίες και πλημμύρες, θα θέσει σοβαρό φραγμό στην παγκόσμια υποδομή και δυνατότητα παραγωγής τροφών.

Η μείωση της ενέργειας που καταναλώνουμε και μια επανάσταση στον τομέα της ενεργειακής αποδοτικότητας είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Παράλληλα, η αλλαγή στον τρόπο που παράγουμε ενέργεια αποτελεί κλειδί για τον περιορισμό της εξάρτησής μας από τα ορυκτά καύσιμα και τη μείωση των επιβλαβών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η αιολική ενέργεια είναι ένα σημαντικό κομμάτι της ανανεώσιμης ενέργειας που συμβάλλει ολοένα και περισσότερο στην παγκόσμια παραγωγή ενέργειας, αρχικά με τα χερσαία αιολικά πάρκα και σταδιακά με τις θαλάσσιες εγκαταστάσεις. Η «BirdLife International» και η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία υποστηρίζουν το στόχο της Οδηγίας για Ανανεώσιμη Ενέργεια ότι το 20% του ενεργειακού εφοδιασμού της Ε.Ε. πρέπει να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μέχρι το 2020.

Η παραγωγή ενέργειας, όμως, και από ανανεώσιμες πηγές (ΑΠΕ), δεν γίνεται χωρίς να δημιουργηθούν ιδιαίτερα επιβλαβείς συνέπειες για τη διατήρηση της φύσης και των οικοσυστημάτων. Είναι δυνατόν οι ΑΠΕ να λειτουργούν ανταγωνιστικά ως προς τις περιοχές πολύτιμες για την διατήρηση της φύσης, και ενδέχεται να έχουν επιπτώσεις σε προστατευόμενα είδη, ειδικά σε μεγάλα πτηνά, όπως πελαργόι, πελεκάνοι και

αρπακτικά. Πρέπει να διασφαλιστεί ότι τα αιολικά αναπτυξιακά έργα σχεδιάζονται και χωροθετούνται με κατάλληλο τρόπο και ότι ελαχιστοποιούν τυχόν επιβλαβείς συνέπειες στην άγρια φύση και τα ενδιαφέροντά της. Μακροπρόθεσμα, η διατήρηση των λειτουργιών της φύσης είναι εξίσου σημαντική με τη διατήρηση της κλιματικής αλλαγής «σε απόσταση ασφαλείας».

Τι λένε οι Οδηγίες για τα Πτηνά και τους Οικότοπους για την αιολική ενέργεια;

Οι οδηγίες για τα Πτηνά και τους Οικότοπους εξορροπούν την ανάγκη για ανάπτυξη, περιλαμβανομένης της κατασκευής αιολικών πάρκων, με τη διατήρηση της φύσης. Σύμφωνα με το Άρθρο 6 της Οδηγίας για τους Οικότοπους, εάν ένα αναπτυξιακό έργο, περιλαμβανομένων και των αιολικών πάρκων, πιθανολογείται ότι θα έχει σοβαρές συνέπειες στους στόχους για τη διατήρηση μιας περιοχής Natura 2000, είναι απαραίτητη η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών. Εάν από την αξιολόγηση των επιπτώσεων δεν μπορεί

να διασφαλιστεί ότι δεν θα υπάρξουν επιβλαβείς επιπτώσεις για την περιοχή Natura 2000, τότε το αναπτυξιακό έργο μπορεί να προχωρήσει μόνο εφόσον δεν υπάρχουν άλλες εναλλακτικές λύσεις και το έργο κρίνεται αναγκαίο για λόγους υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος.

Τα αιολικά πάρκα μπορούν να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις εξαιτίας του χώρου που καταλαμβάνουν και της πιθανότητας πρόσκρουσης και όχλησης που δημιουργείται από τους στροβίλους. Εάν η αξιολόγηση των επιπτώσεων κατέληγε ότι πρόκειται για τέτοια περίπτωση, η αναζήτηση εναλλακτικών θα περιλάμβανε κατ' αρχάς άλλες τοποθεσίες, αλλά και εναλλακτικές μεθόδους για παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας, όπως ηλιακής, ή την αναβάθμιση ή επανενεργοποίηση των ήδη υπάρχοντων αιολικών πάρκων. Ελάχιστες πιθανότητες θα υπήρχαν να συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι σημαντικού δημοσίου συμφέροντος για την υλοποίηση ενός μεμονωμένου αιολικού πάρκου. Εάν προταθεί η δημιουργία αιολικού πάρκου εκτός περιοχής Natura 2000, ενδέχεται και πάλι να χρειαστεί να γίνει αξιολόγηση των επιπτώσεων, εάν το αναπτυξιακό έργο πιθανολογείται ότι θα έχει σοβαρές

φωτό: Α. Σάκουλης

Τα μεγάλα αρπακτικά απειλούνται από την ανάπτυξη αιολικών πάρκων στη Ελλάδα

ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΤΟΠΟΥΣ

Προστασία της φύσης και αιολική ενέργεια

Φωτ.: Σ. Ξηρουχάκης

Αιολικό Πάρκο στην Κρήτη

επιπτώσεις σε οποιαδήποτε περιοχή Natura 2000, για παράδειγμα λόγω της γεπνίασης του προτεινόμενου αιολικού πάρκου με περιοχή Natura 2000 ή επειδή σημαντικά είδη πτηνών για τα οποία ο τόπος χαρακτηρίστηκε Natura 2000 χρησιμοποιούν την περιοχή για να τρέφονται.

Πώς επηρεάζουν τα αιολικά πάρκα τα πτηνά;

Υπάρχουν μαρτυρίες, π.χ. από τις Η.Π.Α., την Ισπανία αλλά και στην Ελλάδα (Δαδιά και Κρήτη), ότι τα αιολικά πάρκα μπορούν να προξενήσουν σοβαρά προβλήματα στα πτηνά εάν ο σχεδιασμός, η χωροθέτηση και η διαχείρισή τους δεν έχουν γίνει με κατάλληλο τρόπο. Οι κύριες καταστροφικές επιπτώσεις των αιολικών πάρκων για τα πτηνά είναι:

- αλλαγή ή απώλεια του ενδιαπηγμάτους τους εξαιτίας των ανεμογεννητριών και των αναγκαίων υποδομών (δρόμοι, πυλώνες μεταφοράς ρεύματος)
- πρόσκρουση στα περιστρεφόμενα πτερύγια των ανεμογεννητριών, τους πύργους ή τα συνοδευτικά έργα, όπως τα υπέργεια καλώδια μεταφοράς ρεύματος, που οδηγούν σε θανάτωση των πτηνών
- όχληση που προξενείται από την παρουσία των ανεμογεννητριών ή/και οχημάτων συντήρησης και ανθρώπων, καθώς και κατά την κατασκευή των αιολικών πάρκων, μπορεί να οδηγήσει σε εκτοπισμό των πτηνών από την περιοχή των αιολικών πάρκων
- φραγμοί στη μετακίνησή τους για αναζήτηση τροφής, διαχείμαση και αναπαραγωγή. Τα αιολικά πάρκα μπορούν επίσης να έχουν επιπτώσεις και σε άλλα είδη (όπως νυχτερίδες και θαλάσσια θηλαστικά).

Τι μέτρα πρέπει να ληφθούν για το σχεδιασμό νέων αιολικών πάρκων

ώστε να αποφευχθούν οι επιπτώσεις αυτές;

1. Στρατηγικός σχεδιασμός και αξιολόγηση των επιπτώσεων

Τα προγράμματα για αιολική ενέργεια πρέπει να εντάσσονται σε ένα πλαίσιο αειφόρου ανάπτυξης που να ενσωματώνει τη ζήτηση μειωμένης ενέργειας και αυξημένης αποδοτικότητας, ένα συνδυασμό ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που να ανταποκρίνεται στην αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας συνολικά, αλλά και στην προστασία της βιοποικιλότητας.

Τα σχέδια δράσης για ανανεώσιμη ενέργεια σε εθνικό επίπεδο θα έπρεπε να εξετάζονται από κοινού με τους αρμόδιους φορείς και να υπόκεινται σε στρατηγική περιβαλλοντική αξιολόγηση, ώστε να διασφαλίζεται ότι η μέριμνα για τη διατήρηση της φύσης εντάσσεται πλήρως στις εθνικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Ε.Ε. Τέτοιες αξιολογήσεις θα έπρεπε να περιλαμβάνουν χάρτες ευαισθητοποίησης για τα είδη που θα καθορίζουν τις περιοχές με ιδιαίτερα ευάλωτη άγρια φύση, οι οποίες θα πρέπει να αποφεύγονται. Μια στρατηγική προσέγγιση βασισμένη στη συνεργασία είναι ο καλύτερος τρόπος για να αποφεύγονται καθυστερήσεις και ενστάσεις ως προς την υλοποίηση μεμονωμένων έργων αιολικής ενέργειας.

2. Βελτιωμένη επιλογή περιοχής

Τα αιολικά πάρκα πρέπει να χωροθετούνται, να σχεδιάζονται και να διαχειρίζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να ελαχιστοποιούνται οι επιπτώσεις για σημαντικά είδη πτηνών ή οικοτόπων σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο. Δεδομένης της εξέχουσας αξίας και ευπάθειας της βιοποικιλότητάς τους και της έλλειψης αξιόπιστης πληροφόρησης για τις επιπτώσεις των αιολικών

πάρκων στην άγρια φύση, συνιστάται η προληπτικός αποκλεισμός σημαντικών περιοχών για την προστασία των πτηνών, όπως Ζώνες Ειδικής Προστασίας του δικτύου Natura 2000 ή βραχονησίδες, σημαντικοί υγρότοποι και μεταναστευτικοί διάδρομοι των πουλιών. Στην Ελλάδα το Χωροταξικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ επιτρέπει την χωροθέτηση αιολικών πάρκων μέσα σε Ζώνες Ειδικής Προστασίας, μόνο εάν μετά την εκπόνηση Ειδικής Ορνιθολογικής Μελέτης προκύπτει ότι οι επιπτώσεις δεν είναι σημαντικές. Επιτρέπεται επίσης την χωροθέτηση αιολικών πάρκων στις βραχονησίδες της Ελλάδας, οι οποίες αποτελούν εξαιρετικά ευαίσθητα οικοσυστήματα και σημαντικά ενδιαίτηματα για τα πουλιά της Ελλάδας.

3. Έρευνα και παρακολούθηση

Για να κατανοήσουμε καλύτερα τις επιπτώσεις των αιολικών πάρκων στη βιοποικιλότητα, είναι απαραίτητο να γίνει επιπρόσθετη έρευνα και παρακολούθηση, ιδίως όσον αφορά τα θαλάσσια αιολικά πάρκα και εκείνα που βρίσκονται κατά μήκος των μεταναστευτικών οδών πτηνών και άλλων ζώων. Είναι αναγκαίο να υπάρχουν κίνητρα που να ενθαρρύνουν την τεχνολογική ανάπτυξη να μεγιστοποιήσει την αποτελεσματικότητα των ανεμογεννητριών και να μειώσει την εξάρτηση από τοποθεσίες που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον από πλευράς βιοποικιλότητας.

Για περισσότερες πληροφορίες:

Μαλαιώ Κορμπέτη
Υπεύθυνη Θεμάτων Πολιτικής Περιβάλλοντος
Τηλ/Φαξ: 210 8228704
E-mail: mkorbeti@ornithologiki.gr
www.ornithologiki.gr

Από το 1982, η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία εργάζεται με σκοπό την προστασία των άγριων πουλιών και των βιοτόπων τους στη χώρα μας, η οποία αποτελεί ένα από τα τελευταία καταφύγια άγριας ζωής στην Ευρώπη. Το έργο της περιλαμβάνει πλήθος δράσεων: από τη μελέτη των πουλιών, η οποία είναι βασικό εργαλείο για την αποτελεσματική προστασία τους, ως την ενημέρωση, την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση των πολιτών. Επιπλέον, παρεμβαίνει σε περιπτώσεις παραβάσεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, και διατυπώνει και προωθεί θέσεις για τα κρίσιμα περιβαλλοντικά ζητήματα. Η Ορνιθολογική είναι εταίρος της «BirdLife International», της μεγαλύτερης παγκόσμιας συνομοσπονδίας οργανώσεων για την προστασία των πουλιών.

